

პირდაპირი უსხოური ინვესტიციების გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე

აბილ ასლანოვი,
სტუ-ს დოქტორანტი

SUMMARY

The goal of economic policy is to ensure sustainable development of the economy, which will be based on stable macroeconomic policy and development of private entrepreneurship. The government carries out consistent structural and institutional reforms, aiming at creating the best possible business and investment environment for entrepreneurs.

The main direction of the country's development is to improve investment environment and maximize investments, which should become the basis for Georgia's economic progress. The current economic reforms in the country are aimed at liberalization of entrepreneurial activities, creating transparent and stable legislative base for private entrepreneurship and establishing a stable and attractive entrepreneurial and investment environment; Rehabilitation and economic development of regions of Georgia.

შესავალი

ეკონომიკური პოლიტიკის მიზანია ეკონომიკის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფა, რომელიც დაფუძნებული იქნება სტაბილურ მაკროეკონომიკურ პოლიტიკაზე და კერძო მენარმეობის განვითარებაზე. ქვეყნის ხელისუფლება ახორციელებს თანმიმდევრულ სტრუქტურულ და ინსტიტუციურ რეფორმებს, რომელთა მიზანია მენარმეობისათვის მაქსიმალურად ხელსაყრელი ბიზნეს და საინვესტიციო გარემოს შექმნა.

ქვეყნის განვითარების მთავარი მიმართულება არის საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება და ინვესტიციების მაქსიმალური მოზიდვა, რომელიც საქართველოს ეკონომიკური წინსვლის საფუძველი უნდა გახდეს. ქვეყანაში მიმდინარე ეკონომიკური რეფორმები მიმართულია: სამენარმეო საქმიანობის ლიბერალიზაციის, კერძო მენარმეობისათვის ხელშემწყობი გამჭვირვალე და სტაბილური საკანონმდებლო ბაზის შექმნისა და სტაბილური და მიმზიდველი სამენარმეო და საინვესტიციო გარემოს ჩამოყალიბებისკენ; აქტიური პრივატიზაციის პროცესის განხორციელებისა და ძლიერი კერძო სექტორის შექმნის ხელშემწყობისკენ; ბაზარზე ჯანსაღი კონკურენციის ხელშემწყობისა და ადმინისტრაციული ბარიერების მოხსნისკენ; ტურისტული, სატრანსპორტო და კავშირგაბმულობის ინფრასტრუქტურის განვითარებისა და ქვეყნის

სატრანზიტო პოტენციალის ზრდის ხელშემწყობისკენ; საიმპორტო ტარიფების ლიბერალიზაციისა და ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალის განვითარების ხელშემწყობისკენ; საქართველოს რეგიონებისა და კონფლიქტური ტერიტორიების რეაბილიტაციისა და ეკონომიკური განვითარებისკენ.

* * * *

UNCTAD-ის მონაცემებით, 1990-იანი წლების დასაწყისიდან განვითარებადი ქვეყნებისათვის დამახასიათებელია შემდეგი ტენდენცია - ისინი უფრო ლიბერალურები გახდნენ და მოახდინეს თავიანთი სანარმეობის პრივატიზაცია, რათა ჩართულიყვნენ გლობალურ ეკონომიკაში. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებისათვის უფრო ხელსაყრელი პირობების შექმნის პოლიტიკის გატარება ამ ტენდენციის მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენს.

განვითარებადი ქვეყნები დაინტერესებულნი არიან პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვით იმიტომ, რომ მოელიან პოტენციურ სარგებელს, ისეთს როგორცაა: სამუშაო ადგილების შექმნა, კაპიტალის აკუმულირება, ახალი ტექნოლოგიების მოზიდვა და დანერგვა, კონკურენციის გაზრდა და ა. შ.

უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის მიზნით აუცილებელია, რომ საქართველოში შეიქმნას პოლიტიკურად და ეკონომიკურად, უფრო სტაბილური საინვესტიციო გარემო, რისთვისაც აუცილებელია ეკონომიკური კრიზისის, კორუფციის, ბიუროკრატიზმის და სხვა ხელისშემშლელი პირობების აღმოფხვრა.

საინვესტიციო გარემო, ესაა ფაქტორების ერთობლიობა, რომელიც დამახასიათებელია მოცემული ქვეყნისათვის და განსაზღვრავს შესაძლებლობებს და სტიმულებს, რათა ფირმებმა გააფართოვონ საქმიანობის მასშტაბები, განახორციელონ ინვესტიციები, შექმნან ახალი სამუშაო ადგილები და აქტიური მონაწილეობა მიიღონ გლობალურ კონკურენციაში. საინვესტიციო გადაწყვეტილებების რისკი მენარმეებს ეკისრებათ, მაგრამ სახელმწიფო მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს საინვესტიციო გარემოზე, იცავს რა უფლებებს საკუთრებაზე, ახორციელებს სამართლებრივ რეგულირებას და ბიზნესის დაბეგვრას, ქმნის ფინანსური ბაზრისა და შრომის ბაზრის ფუნქციონირების პირობებს, საბაზრო ინფრასტრუქტურას. სახელმწიფოს როლი

აგრეთვე მნიშვნელოვანია ისეთ საერთო პრობლემების გადაწყვეტისას, როგორცაა კორუფცია, დამნაშავეობა პოლიტიკური არასტაბილურობა. საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება უნდა იყოს ნებისმიერ სახელმწიფოს პრიორიტეტული ამოცანა. პოლიტიკა და პოლიტიკური ღონისძიებები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ საინვესტიციო კლიმატის ფორმირებაში. საინვესტიციო კლიმატი მოიცავს ყველაფერ იმას, რასაც ინვესტორი ითვალისწინებს, როდესაც აფასებს თუ რამდენად ხელსაყრელია ამა თუ იმ ქვეყანაში პრობები ინვესტიციების განხორციელებისათვის. მათ შორის ითვალისწინებს ისეთ ფაქტორებსაც, როგორცაა ქვეყანაში არსებული იდეოლოგია და პოლიტიკა, ეკონომიკა და კულტურა. რაც უფრო ნაკლებად ხელსაყრელია საინვესტიციო კლიმატი, ინვესტორი მით უფრო ძვირად აფასებს თავის სამენარმეო რისკს, ხოლო მიმღები (რეციპიენტი) ქვეყნისათვის ხარჯები ინვესტიციების მოსაზიდად უფრო დიდია.

მსოფლიო ბანკის კვლევები გვიჩვენებს, რომ მთავარ ფაქტორებს, რომლების ნეგატიურად მოქმედებენ საინვესტიციო გარემოზე განეკუთვნებიან: პოლიტიკური განუსაზღვრელობა (28%); მაკროეკონომიკური არასტაბილურობა (23%); გადასახადები (19%); სამართლებრივი რეგულირება (10%); კორუფცია (10%).

მანამ სანამ საქართველოს არ შეუძლია უზრუნველყოს ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემო უცხოელი ბიზნესმენებისათვის, აუცილებელია გამოვიყენოთ მნიშვნელოვანი საინვესტიციო სტიმულები ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის სისრულეში მოყვანისათვის. ეს სტიმულები უნდა იყოს შერჩეული ერთი მხრივ ისე, რომ დააინტერესოს უცხოური კომპანიები, ხოლო მეორეს მხრივ მინიმუმამდე დაიყვანოს ბიუჯეტის რყოფითი პოზიციისა უფრო და უფრო მეტი ქვეყნები ერთვებიან კონკურენტუნარიან ბრძოლაში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისათვის. ამიტომაცაა აუცილებელი უცხოური გამოცდილების გაზიარება საქართველოს მაგალითზე. ასევე მნიშვნელოვანია მულტინაციონალური კორპორაციების დამოკიდებულება ამ პრობლემასთან დაკავშირებით.

IMF-ის და მსოფლიო ბანკის დახმარებით მაკროეკონომიკური სტაბილიზაციის პროგრამების განხორციელების შემდეგ მიღწეულ იქნა ფინანსური სტაბილიზაცია. წლიური ინფლაცია დაეცა 7-8 პროცენტამდე და ეკონომიკურმა ზრდამ 1996-1997 წლებში გადააჭარბა 10-11 %-ს.

საქართველოსათვის არსებითი მნიშვნელობა აქვს პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს ეკონომიკური განვითარების, შემოსავლებისა და დასაქმების ზრდის თვალსაზრისით ამიტომ საჭიროა მეტი ინფორმაციის მოპოვება იმ ფაქტორების შესახებ,

რომლებიც გავლენას ახდენენ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ნაკადებზე. სხვა ქვეყნების გამოცდილებაზე დაყრდნობით შესაძლებელია განისაზღვროს ინსტრუმენტები, ღონისძიებები და პოლიტიკური მიმართულებები, თუმცა აუცილებელია მიმღები ქვეყნისათვის დამახასიათებელი თავისებურებების გათვალისწინება.

სახელმწიფოს სამეურნეო კომპლექსის ფუნქციონირება ყოველად შეუძლებელია ინვესტიციების გარეშე. ინვესტიციები უზრუნველყოფენ კვლავწარმოების უწყვეტობას, ხელს უწყობენ სანარმოო, ინოვაციური და სოციალური პროექტების რეალიზაციას, მონაწილეობენ წარმოების მოცულობის ზრდისა და საზოგადოებრივი წარმოების ეფექტურობის შემდგომი ამაღლების საქმეში. სახელმწიფოს კრიზისის პრობებში ინვესტიციები წარმოადგენენ ყველაზე მნიშვნელოვან საშუალებას სოციალური და სანარმოო პოტენციალის სტრუქტურული გარდაქმნისა და მისი ბაზრისადმი დაქვემდებარების გზაზე. ინვესტორი კაპიტალდაბანდების განხორციელებამდე შეისწავლის ბაზარს, ეცნობა ქვეყნის სოციალურ და პოლიტიკურ ვითარებას, საგადასახადო სისტემას და ა.შ. ინვესტორს აქვს მრავალი ვარიანტი და იგი ირჩევს ალტერნატიულს. იგი ყოველთვის ფრთხილობს არ გადააყაროს ისეთ სახელმწიფოს, რომელსაც ჯერ კიდევ არ აქვს მონესრიგებული საკანონმდებლო ბაზა. სახელმწიფომ უნდა შეიმუშავოს სწორი საინვესტიციო პოლიტიკა, რაც დააჩქარებს ქვეყნის ეკონომიკური სტრატეგიის მოგვარებასა და კრიზისიდან გამოყვანას.

ეკონომიკას არ გააჩნია საინვესტიციო აქტიურობის ავტომატურად გადაჭრის მექანიზმები ქვეყნის ეკონომიკური კრიზის დასაძლევად. ამის გამო იქმნება საჭიროება სახელმწიფოს ჩარევისა საინვესტიციო პროცესებში. სახელმწიფომ უნდა განსაზღვროს საინვესტიციო პოლიტიკა, იმიტომ რომ იგი წარმოადგენს პოლიტიკური ძალაუფლების სუბიექტს და ფლობს საკანონმდებლო ბაზას, რომელმაც თავის მხრივ უნდა მოაწესრიგოს საინვესტიციო პროცესები.

საინვესტიციო პოლიტიკის სტრატეგიული მიზნები მკაფიოდ და გასაგებად უნდა იყოს ჩამოყალიბებული, უნდა მოიცავდეს ხანგრძლივ პერიოდს, ითვალისწინებდეს სახელმწიფოს სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის ელემენტებს. აუცილებელია მოხდეს სახელმწიფო პოლიტიკისა და საინვესტიციო პროცესების სინთეზი.

უცხოური ინვესტიციების ძირითად მიზანს წარმოადგენს იმ პრიორიტეტული დარგების აღორძინება რომლებიც თავიანთი სტრატეგიული დანიშნულებით ხელს უწყობენ ენერგეტიკის კრიზისის დაძლევას, მოშლილი და მოძველებული კომუნიკაციების განვითარებას, შრომითი რესურსების რა-

ციონალურად გამოყენებას, უმუშევართა რიცხვის შემცირებას, მრეწველობის წამყვანი დარგების აღდგენა-განვითარებას და ა.შ.

საინვესტიციო რესურსების მოზიდვისა და გამოყენების ერთ-ერთ მიზანს წარმოადგენს აგრეთვე ის გარემოება, რომ მან ხელი უნდა შეუწყოს საქართველოში ბიზნესის შემდგომ განვითარებას, ეროვნული შიდა მეურნეობების აღორძინებას და ა.შ.

რა უბიძგებს უცხოელ ინვესტორებს განახორციელონ კაპიტალდაბანდებები საქართველოში? მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს ბაზარი მოცულობით მცირეა, ნაწილი ფირმებისა სწორედ ადგილობრივ ბაზარზე მოთხოვნის დაკმაყოფილების მიზნით შემოვიდნენ, რომლებიც შემდგომში წარმოების გაფართოებასთან ერთად აპირებენ სამარკო ბაზარზე გასვლას. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ საქართველოში წარმოება გარკვეულ უპირატესობას აძლევს უცხოელ ინვესტორს საწარმოო დანახარჯების შემცირების თვალსაზრისით.

მსოფლიო გამოცდილებიდან ცნობილია, რომ უცხოური კაპიტალი ძირითადად მიიღტვის მანქანათმშენებლობის, სამთო მომპოვებელი და ვაჭრობის სფეროში. იგი ნაკლებადაა დაინტერესებული მძიმე მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, ტურიზმის, განათლების და სხვა პრიორიტეტული დარგების განვითარებით. ამიტომ უცხოელ ინვესტორებს გარკვეული პირობაც უნდა წაუყენოთ, რადგან ეროვნული ინტერესებიდან გამომდინარე სასარგებლო უცხოური ინვესტიციები გამოუყენებელი დარჩება.

ქვეყნის ეროვნულ ეკონომიკაში უცხოელი ინვესტორების მოზიდვისას აუცილებელია შერჩევითი მიდგომის გამოყენება. საჭიროა არა ყოველგვარი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა, არამედ ისეთების, რომლებიც სასარგებლოდ ერწყმიან ქვეყნის განვითარების სტრატეგიას, რისთვისაც საჭიროა პირდაპირი ინვესტორების განსაკუთრებული ნახალისება, რადგან ინვესტიციის ეს ფორმა არ არის მხოლოდ კაპიტალის დაბანდების წყარო, არამედ ეს არის თანამედროვე ტექნიკისა და ტექნოლოგიების, “ნოუ-ჰაუს” მენეჯერებისა და მარკეტინგის მონიშნვე მეთოდების შემოტანა, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა, სახელმწიფო ბიუჯეტში შემოსავლების გაზრდა, საექსპორტო ბიზნესის, საგარეო კონტროლის გაფართოება და მსოფლიო ეკონომიკაში ეროვნული ეკონომიკის ეფექტიანი ინტეგრაცია.

უცხოური ინვესტიციების მოზიდვამ, ხელი უნდა შეუწყოს ჩვენს ქვეყანაში მენარმეობის განვითარებას, ეროვნული ეკონომიკის აღორძინებას და სხვა. თავის მხრივ, თუ როგორი საგადასახადო პოლიტიკა განხორციელდება ქვეყანაში, მასზე დიდად იქნება დამოკიდებული ეკონომიკური ზრდის ტემპები. გვარდამავალ ეტაპზე საჭიროა გავითვალისწინო-

ნოთ განვითარებული ქვეყნების საგადასახადო სისტემის ფორმირების ხანგრძლივი გამოცდილება, თუნდაც იმიტომ, რომ თავიდან ავიცილოთ ამ პროცესებისათვის დამახასიათებელი ნეგატიური მოვლენები, რომლებიც შეიძლება საბაზრო ეკონომიკის გზაზე დამდგარი ყველა ქვეყნის ნილხვედრი გახდეს.

ეკონომიკის მდგრადი განვითარების ტრექტორიაზე გასვლისათვის აუცილებელია ინოვაციურ-ინვესტიციური აქტივობის მრავალჯერადი და სწრაფი გადიდება და ახალი ტექნოლოგიური მიმართულებებისა და საბაზისო ტექნოლოგიების ათვისება. სწორედ ის ეკონომიკური პოლიტიკა, რომელიც ორიენტირებულია ინოვაციებში ინვესტიციების ნახალისებაზე, უზრუნველყოფს ეკონომიკის მოდერნიზაციას, მისი კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას და ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპების მიღწევას. ასე რომ, წარმართველი როლი ეკისრება განვითარების ინოვაციურ ტიპს, რომელიც გულისხმობს სახელმწიფოს როლის ზრდას ინვესტიციური პოლიტიკის გატარებაში. მაღალგანვითარებული ქვეყნები თავის თავზე იღებენ ისეთი დარგების დაფინანსებას, როგორციაა ფუნდამენტური მეცნიერება და მაღალრისკიანი გამოყენებითი კვლევები, სამეცნიერო-კვლევითი ინფრასტრუქტურის განვითარება, ახალი ცოდნის გავრცელება, მოსახლეობის განათლება. ამ ფუნქციების განხორციელება მთლიანობაში მიმდინარეობს მსხვილმასშტაბიანი ინვესტიციების ფონზე, რომელიც ინვესტორისათვის თვალშისაცემ კომერციულ უკუგებას არ იძლევა, მაგრამ ქმნის პირობებს წარმოების სწრაფი ზრდისათვის, მეცნიერულ სიახლეთა საფუძველზე.

სახელმწიფო თანამედროვე პირობებში მონო-დებულია შექმნას განვითარების ინსტიტუტები, რომლებიც მხარს უჭერენ ინვესტიციებს ახალ ტექნოლოგიებში. ასტიმულირებენ ინოვაციურ აქტივობას, ხელს უწყობენ პროგრესულ ტექნოლოგიურ ძვრებს, რომლებიც აერთიანებენ ფინანსურ, შრომით და ინფორმაციულ რესურსებს ეკონომიკური ზრდის პერსპექტიულ მიმართულებებზე.

ამავე დროს მან მხარი უნდა დაუჭიროს ინვესტიციური აქტივობის ახალ მაღალრისკიან მიმართულებებს, რომლებიც გზას უხსნიან პერსპექტიული წარმოების შექმნას მეცნიერულ-ტექნიკურ მიღწევათა დანერგვის საფუძველზე.

სწორედ წარმოების აქტიური ინვესტირება, განსაკუთრებით სამეცნიერო-ტექნოლოგიური და ნიშნულებისა, ინოვაციური და სამეცნიერო-ტექნიკური საქმიანობა აყალიბებს მატერიალურ წინაპირობებს ეკონომიკური ზრდისათვის. დღეისათვის ქვეყნის სამეცნიერო-ტექნიკური პოტენციალის შემცირება იმის შედეგია, რომ დარღვეულია ტექნი-

კური ერთიანობა სამეცნიერო კვლევებს და დამუშავებებს შორის, დაიშალა ადრე შექმნილი სამეცნიერო კოლექტივები, ქვეყნიდან გაედინება კვალიფიციური ინტელექტუალური პოტენციალი. შედეგად ძლიერდება ქვეყნის დამოკიდებულება უცხოელ მწარმოებლებზე. ასე რომ ეკონომიკური ზრდისათვის შესაბამისი პირობების შესაქმნელად, საჭიროა კაპიტალის ინოვაციური განახლება პრინციპულად ახალ, კონკურენტუნარიან საფუძველზე. ეს გაძნელებულია იმასთან დაკავშირებით, რომ სახელმწიფო დაფინანსების მკვეთრი შემცირებისა და სახელმწიფო საწარმოო შეკვეთების პრაქტიკულად არარსებობის პირობებში მეცნიერება თითქმის განვითარების შიდა რესურსების გარეშეა დარჩენილი.

ყოფილი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების პრივატიზაციამ არ მოიტანა სასურველი შედეგები, ვინაიდან შეკვეთები სამრეწველო საწარმოებიდან თითქმის არ შემოდის, ამავდროულად მოხდა სამეცნიერო კადრების მკვეთრი დაბერება. 10 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში მთელი სიმწვავით დგას, ე.წ. “ტვინების გადინების” აქტუალობის პრობლემა. ამისათვის მიზანშეწონილია რიგი სამეცნიერო ორგანიზაციების გაერთიანება დარგთაშორის ცენტრებად. რიგი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები უნდა გადაეცეთ სამრეწველო საწარმოებს და ამით გაძლიერდეს მათი სამეცნიერო-ტექნიკური პოტენციალი.

ინოვაციურ სფეროში ინვესტიციების მოზიდვის დიდი შესაძლებლობებია საფონდო ბაზრის ინსტრუმენტების ეფექტიან გამოყენებაში. მისი ძირითადი ამოცანაა ინვესტიციური რესურსების დარგთაშორისი გადანაწილება, შიდა და უცხოური ინვესტიციური ნაკადების უზრუნველყოფა ეროვნული ეკონომიკის შედარებით პერსპექტიულ სექტორებში. გარდამავალი ეკონომიკის პირობებში არ არსებობს მექანიზმი, რომელიც მოახდენდა მოსახლეობის დანაზოგების ტრანსფორმირებას ინოვაციურ ინვესტიციებში და ეკონომიკური ზრდის უზრუნველყოფას. ფულადი პოტენციალი, რომელიც დაგროვილია ქვეყანაში, პრაქტიკულად გამოყენებული არ არის. მონაცემები ადასტურებს, რომ დაგროვების ნორმა გაცილებით მაღალია აშშ-სა და დასავლეთ ევროპასთან შედარებით. ქვეყანაში არსებული ფულადი სახსრების მოზიდვისათვის ინვესტიციურ რესურსებად ეკონომიკის რეალურ სექტორში საჭიროა სრულყოფილი იქნას კოლექტიური ინვესტირების ფორმები - ნილობრივი ინვესტიციური ფონდები, საკრედიტო კავშირები, სააქციო და კომერციული ინვესტიციური ფონდები და ამის შემდეგ უზრუნველყოფილ იქნას სახელმწიფოს გაძლიერებული კონტროლი მათ საქმიანობაზე. მისი ყურადღება მიქცეული უნდა იყოს სამეცნიერო-ინოვაციური და ინვესტიციური საქმიანობის

ახალ ფორმებზე.

ქვეყნის მონინავე ტექნოლოგიების, კაპიტალის მოზიდვისა და ახალი სამუშაო ადგილების შესაქმნელად გასათარებელია მყარი საინვესტიციო პოლიტიკა, რომელმაც უნდა გაითვალისწინოს:

- უცხოელი და ადგილობრივი ინვესტორებისათვის ერთნაირი სამოქმედო პირობების შექმნა.

- კაპიტალისა და მოგების, ქვეყნიდან დაუბრკოლებლად გატანის უზრუნველყოფა.

- ეკონომიკის იმ დარგების დადგენა, სადაც შეზღუდული იქნება უცხოური კაპიტალის დაბანდება.

- უცხოური საინვესტიციო პროდუქტების ნათელი და მარტივად გასაგები რეგისტრაციის პროცესის შემუშავება.

- საინვესტიციო დავების გადასაწყვეტად შექმნას საერთაშორისო სადასისპუტო ცენტრი.

გამოკვლევის თანახმად, რომელიც ჩაატარეს მსოფლიო ბანკმა და რეკონსტრუქციისა და განვითარების ევროპულმა ბანკმა 2002-2005 წლებში, საქართველოს ბიზნეს გარემო მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. განსაკუთრებით აღსანიშნავია მაკროეკონომიკური სიტუაციის გაუმჯობესება. მაგალითად, 2002 წელს გადასახადების ადმინისტრირება გამოკითხული ფირმების 84%-მა დაასახელა მთავარ პრობლემად, ხოლო 2005 წელს ეს მაჩვენებელი შემცირდა 23%-მდე. ასევე შემცირდა გადასახადების განაკვეთებიც. მნიშვნელოვანი წარმატებაა კორუფციის შემცირება. 2002 წელს ბიზნეს წარმოებისათვის მნიშვნელოვან პრობლემად დასახელდა კორუფცია - 66%-ის მიერ, ხოლო 2005 წელს - გამოკითხულთა 39%-ის მიერ უნდა აღინიშნოს მნიშვნელოვანი წარმატება, რომელსაც საქართველომ მიაღწია ეკონომიკის თავისუფლების ინდექსის მიხედვით; 2005 წელს საქართველოს ეკავა მესამე ადგილი, 2006 წელს - 68-ე, ხოლო 2007 წელს 35-ე ადგილი. Heritage foundation-ის შეფასებით საქართველოს ეკონომიკა განისაზღვრება როგორც უფრო თავისუფალი - “Mostly free” Heritage foundation-ის მიერ გამოქვეყნებული ეკონომიკის თავისუფლების ინდექსის მიხედვით 2007 წლის 10 ყველაზე თავისუფალი ქვეყანაა: 1 ჰონკონგი, 2 სინ-გაპური, 3 ავსტრალია, 4 აშშ, 5 ახალი ზელანდია, 6 დიდი ბრიტანეთი, 7 ირლანდია, 8 ლუქსემბურგი, 9 შვეიცარია, 10 კანადა. საქართველო მსოფლიოში 35, ევროპაში კი 20 ადგილზეა.

მსოფლიო ბანკის მონაცემებით, 2007 წელს დასახელდა წარმატებული რეფორმატორი ქვეყნების ათეული, სადაც საქართველო მე-5 ადგილზეა თუმცა, 2007 წლის შემოდგომაზე საქართველოში გამოიკვეთა პოლიტიკური კრიზისის ნიშნები, რამაც გარკვეულწილად უარყოფითად იმოქმედა ქვეყნის სტაბილურობაზე და შესაბამისად საინვესტიციო

კრიზისზეც. საყოველთაოდ ცნობილია, რაოდენ მნიშვნელოვანია ქვეყანაში არსებობდეს სტაბილური სიტუაცია, რათა ინვესტიციების შემოდინება არ შემცირდეს. ამისათვის საქართველოს ხელისუფლება დგამს მნიშვნელოვან ნაბიჯებს (დაინიშნა ვადამდელი საპრეზიდენტოს ვადამდელი არჩევნები, დაკომპლექტდა გადახალისებული ახალი მთავრობა), რაც იმის გარანტიას იძლევა, რომ ყვეყანა იბრუნებს სტაბილურობას, რაც თავის მხრივ, ნინსვლის შანსს ზრდის.

რუსეთ-საქართველოს აგვისტოს ომით გამოწვეული ეკონომიკური შედეგები სერიოზულია. რამოდენიმეწლიანი ორნიშნა ეკონომიკური ზრდის შემდეგ 2008 წელს და 2009 წლის პირველ მეოთხედში, საქართველოს ეკონომიკაში რეცესიას აქვს ადგილი. საჭიროებათა შეფასების ერთობლივ დოკუმენტში მოცემული პროგნოზების თანახმად, რომლებიც დონორთა მიერ დახმარების სრულად გამოყოფის ვარაუდს ეფუძნება და ზედმეტად ოპტიმისტური ჩანს, ეკონომიკური ზრდა შემდგომში განახლება და 2009 წლის ბოლოსთვის 4%-ს მიაღწევს (ომამდელი პროგნოზებით ეს მაჩვენებელი 8-9% უნდა ყოფილიყო). თვით ამ ოპტიმისტური პროგნოზების თანახმადაც კი, ერთ სულ მოსახლეზე მთლიანი ეროვნული შემოსავალი 2011 წლისათვის 660 დოლარით ნაკლები იქნება, ვიდრე კრიზისამდე ივარაუდებოდა.

ომამდე ეკონომიკის ზრდას ძირითადად პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები და საბანკო კრედიტების მზარდი ხელმისაწვდომობა განაპირობებდა. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობა ომის შემდეგ მკვეთრად შემცირდა. ბანკები განიცდიდნენ ლიკვიდურობის მწვავე დეფიციტს. ფართომასშტაბიანმა საგარეო ჩარევამ, როგორც ჩანს, შესაძლებელი გახადა საბანკო სისტემის ტოტალური ნგრევის თავიდან აცილება, თუმცა გაცემული კრედიტების მოცულობა კვლავაც მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ომამდელ დონეს. განსაკუთრებით დიდი ზიანი მიაღდა სამშენებლო და უძრავი ქონების ბიზნესს, საცალო ვაჭრობასა და ტურიზმს, ანუ ომამდელი ეკონომიკური ბუმის საკვანძო სექტორებს.

საქართველოში ინვესტიციების მნიშვნელოვანი შემცირება ჯერ კიდევ აგვისტოს მოვლენების შემდეგ დაიწყო. მიმდინარე ეტაპზე გვაქვს მსოფლიო ფინანსური კრიზისით გამოწვეული ინვესტიციების შემცირების ტენდენციაც, რაც საქართველოში მსხვილი საპრივატიზაციო ობიექტების ნუსხის ამოწურვას უკავშირდება, ხოლო მცირე საპრივატიზაციო ობიექტები მნიშვნელოვან ამინდს ვერ ქმნიან. ხელისუფლების პროგნოზით, 2008 წელს საქართველომ 2,17 მლრდ. აშშ დოლარის ინვესტიცია მიიღო, ხოლო 2009 წელს მხოლოდ 1,7 მლრდ. აშშ დოლარის ინვესტიციის მოზიდვა იგეგმება.

ხელისუფლების მიერ დაგეგმილი ეკონომიკური სტიმულირების პაკეტიდან გამომდინარე, ინფრასტრუქტურის ინვესტირებით მთლიანი შიდა პროდუქტის მოხმარებისა და სახელმწიფო შესყიდვების კომპონენტების პროცენტული წილი მნიშვნელოვნად იზრდება, ხოლო ინვესტიციების კომპონენტი შემცირდება, რაც არასახარბიელო განაწილებამდე მიგვიყვანს. ნარმოების შეფერხება გაზრდის ექსპორტ-იმპორტს შორის უარყოფით სადღოს და წმინდა ექსპორტის მაჩვენებელი უფრო გაიზრდება.

ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება ჩამოვყალიბოთ 2019 წლისათვის საქართველოს ეკონომიკის განვითარების ძირითადი პროგნოზები:

უცხოური ინვესტიციების შემოდინების შემცირება, ფულადი გზავნილების კლებასთან ერთად, გააღრმავებს საგადამხდელი ბალანსის დეფიციტს, რისთვისაც, ვალუტის გაცვლითი კურსის სტაბილურობის მიზნით, ეროვნული ბანკის სავალუტო რეზერვების მოცულობა მნიშვნელოვნად შემცირდება;

აღნიშნულის გამო მნიშვნელოვნად გაიზრდება ლარის გაცვლითი კურსის დაცემის შესაძლებლობა, რისთვისაც მეტად მნიშვნელოვანია უცხოური ფინანსური დახმარებების მიღების დროში თანხვედრა ქვეყანაში მიმდინარე მაკროეკონომიკურ პროცესებთან;

დასკვნა

მუდმივად უნდა ხდებოდეს თვალის მიდევნება კაპიტალის მსოფლიო ბაზარზე მიმდინარე პროცესებზე, რამდენადაც სწორედ აქ გამოჩნდებიან პოტენციური ინვესტორები. გლობალიზაციით გამოწვეული ცლილებები ხშირად მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს კაპიტალის ნაკადების მიმართულების შეცვლაზე. ბოლო წლებში ევრო კავშირისა და NAFTA-ს წევრი ქვეყნებიდან როგორც შემავალი, ისე გამავალი საინვესტიციო ნაკადების განვითარებადი ქვეყნებისაკენ გადამისამართებამ ცვლილება გამოიწვია როგორც პოტენციურ ინვესტორთა, ისე პოტენციურ კონკურენტებს შორის.

ასევე მუდმივად უნდა ხდებოდეს კონკურენტი რეციფიენტი ქვეყნების გამოვლენა, მათი შესაძლებლობებისა და კონკურენტული უპირატესობების გარკვევა. შემდგომ კი გონივრული პოლიტიკით მათთვის გვერდის ავლა.

უნდა მოხდეს საქართველოს, როგორც საინვესტიციო ქვეყნის, ძლიერი და სუსტი მხარეების შეფასება და და ისეთი სექტორების გამოვლენა, რომელშიც ძლიერი მხარეების მაქსიმალური კაპიტალიზაცია მოხერხდება.

თანმიმდევრულად უნდა ხორციელდებოდეს გა-

მოვლენილი სუსტი მხარეების აღმოფხვრა და რისკების მართვა. ძლიერი მხარეების მაქსიმალურად წარმოჩენა საერთაშორისო არენაზე.

საქართველო ბუნებრივად არის მოკლებული შანსს, მოხვდეს ბუნებრივი რესურსების და ნედლეულის მოპოვებაზე, დიდი და მზარდი გასაღების ბაზრებზეორიენტირებულ ინვესტორთა ინტერესების სფეროში. სამაგიეროდ მას აქვს შანსი სწორი და აქტიური საინვესტიციო პოლიტიკის შედეგად, დახვეწილი საკანონმდებლო ბაზისა და ინსტიტუციების მეშვეობით გამოიყენოს თავისი სტრატეგიული გეოპოლიტიკური მდებარეობა დამხარი დაუჭიროს ან თავად შეიმუშაოს პროექტები რომლებიც ორიენტირებული იქნება ამ ფაქტორის გამოყენებასა და ლობირებაზე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. **სიჭინავა ა.**ინვესტიციები (თეორია, ანალიზი, ორგანიზაცია, მართვა) სს და მართვის ქართულ-ბრიტანული უნივერსიტეტისგამომცემლობა, 06. 2010.

2. **სიჭინავა ა., გოგორიშვილი ი.,** საერთაშორისო საინვესტიციო საქმე და ტრანსნაციონალური კორპორაციები, თბ.,

3. **ბარათაშვილი ე, მაგრაქველიძე დ.** საქართვე-

ლოს საინვესტიციო გარემოს სრულყოფის პრინციპები. თბ., 2009

4. **მენქიუ გ.**ეკონომიკის პრინციპები - ნაწილი 11 (ღია ეკონომიკის მაკროეკონომიკა);თბ.,„დიოგენე“ გვ. 655-701;

5. **გიტმანი ლ.კ., ჯონკი მ. დ.,** ინვესტიციების საფუძვლები, თბ., 2008

6. **ვაშაკიძე ზ., ჩხიკვაძე ლ., გიორგაძე ვ.** საინვესტიციო პოლიტიკა და ორმაგი დაბეგვრის შესახებ საერთაშორისო კონვენცია, ნიგნი I. თბ., 2005

7. **კაკულია რ.**პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების როლი გარდამავალი და განვითარებადი ეკონომიკის ქვეყნებში და ოპტიმალური სამთავრობო პოლიტიკა. თბ., 2006

8. საქართველოსკანონი “საინვესტიციო საქმიანობის ხელშეწყობისა და გარანტიების შესახებ“: საქართველოს პარლამენტი, თბ., 1996

9. საქართველოს კანონი „პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შესახებ“:საქართველოს პარლამენტი, თბ., 1998

10. საქართველოს კანონი “საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტოს შესახებ“: საქართველოს პარლამენტი, თბ., 2002

11. საქართველოს კანონი „ინვესტიციების სახელმწიფო მხარდაჭერის შესახებ“: საქართველოს პარლამენტი, თბ., 2006